

Verksamhetsberättelse vid Haparanda Sandskär fågelstation 2024

Haparanda Sandskärs Fågelstation drivs av NOF (Norrbottnens Ornitologiska Förening). För den praktiska ledningen och skötseln finns en arbetsgrupp inom NOF - Sandskärsgruppen som under 2024 bestått av Ulf Öhman - tillförordnad stationschef, Rolf Lahti - biträdande stationschef samt Lena Stenman, Sarah Bohman Stenvall, Gunborg Stenvall och Joachim Grohp. All ringmärkning sker med tillstånd av Ringmärkningscentralen på Naturhistoriska Riksmuseet och Naturvårdsverket.

Verksamheten omfattar ringmärkning och observationer, dokumentation av fågellivet i och kring Haparanda Sandskär. Det är viktigt att verksamheten i möjlighet mån bedrivs kontinuerligt varje år. Att observationsserierna blir långa och kontinuerliga kan även hjälpa oss att identifiera långsiktiga förändringar i miljö och klimat. Genom standardiserad märkning ges möjlighet att följa beståndsutveckling för en rad arter över tid. Den informationen kan bli till hjälp i arbetet att skydda och bevara viktiga rast-, häcknings- och övervintringsområden. Genom att följa fåglarnas populationsutveckling övervakar vi vår miljö och bidrar till samhällets beslutsunderlag.

Resultaten dokumenteras i FAGEL och levereras till Ringmärkningscentralen. Ringmärkta fåglar samt observationer dokumenteras i Artportalen.

Med ekonomiskt stöd av Haparanda Stad, Länsstyrelsen i Norrbottens län, BDX, Studieförbundet och privata gåvor har vi genomfört verksamheten vid fågelstationen under 2024. Det ekonomiska stödet har gjort det möjligt att betala hyra, driftskostnader, material samt resorna mellan fastlandet och Haparanda Sandskär.

Säsongen inleddes med ett par städ- och utrustningsdagar i början av juni där vi såg över stationen och boendestugan. Vi bytte bland annat ut madrasserna som sett sina bästa nätter. Vi avslutade med att i början av oktober åka ut och ta in all utrustning.

Efter 3 inledande uppbyggnadsdagar då vi ställde i ordning stationens ringmärkningsutrustning startade den standardiserade ringmärkning 20 juli och bedrevs fram till 27 september. Stationen stängdes drygt 1 vecka tidigare än planerat på grund av utlovat blåsväder. Vi hade stängt 1 vecka pga av att ansvarig ringmärkare saknades. En annan anledning till många dagar utan ringmärkning var att vi har haft ovanligt många dagar med hård blåst och nederbörd vilket omöjliggör ringmärkning.

Under säsongen har frivilliga och obetalda volontärer arbetat med stationens verksamhet, 30 ringmärkare, assistenter och praktikanter varav hälften var män. Sammanlagt har den aktiva insatsen bland dessa bestått av 235 mandagar på plats på stationen. Därutöver har Sandskärsgruppen lagt ned uppskattningsvis 50 mandagar på planering, organisation, administration och finansieringsansträngningar.

Den skraddarsydd stugan fortsätter att göra ö-livet enklare för oss och underlätta rekrytering av volontärer. Norrbottens Ornitologiska Förening hyr stugan på helårsbasis av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Nödvändiga åtgärder löses med hjälp av vår hyresvärd.

Under 2024 märktes 1291 fåglar av 50 arter. Detta är långt under individgenomsnittet som ligger på drygt 3500 fåglar, men har sin förklaring i främst två faktorer. Fortfarande är lövvegetationen nedbetad av den stora mängd älgar som levt på ön. En riklig vegetation är attraktiv för födosökande och rastande flyttfågel. Nu ser vi tydligt att vegetationen återhämtar sig i takt med att många älgar dött. Vi har endast sett ett fåtal älgar under säsongen. Vi har även haft ovanligt många blåsdagar då inte ringmärkning kunnat ske. En tredje orsak till låga märkarsiffror är att man nationellt sett att lövsångarpopulationen minskar kraftigt vilket förmodligen påverkat även oss då historiskt en stor andel, närmare $\frac{1}{3}$ del av alla våra märkta fåglar har varit lövsångare.

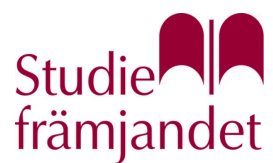
Årets vanligaste märkart blev ändå lövsångare, med totalt 233 fåglar märkta, 20% av alla märkta fåglar. Lövsångare minskar kraftigt nationellt men vi har fått en uppgång sedan förra året. På andra plats kom sävsparv, totalt 183 märkta.. Därefter följde bergfink med 136 märkta. Bland vadarfåglar som fångas i burar längs stränderna dominerade grönbena stort med 117 märkta. Vi fick 95 egna kontroller, alla från årets märkning. Totalt har nu 153 667 fåglar av 149 arter märkts sedan starten 1981.

I slutet av året fick vi erbjudande om att ingå i ett projekt för att enkelt tillgängliggöra ringmärkning och kontroller via appen Ringtracker. Numera ligger all märkning och egna kontroller sedan 1994, dvs så långt tillbaka som verksamheten är införda i Fågel hos Ringmärkningscentralen. Appen är under utveckling och kommer att utvecklas. Projektet genomförs av ringmärkare Bo Thoor mfl på företaget Fågelguidning AB i samverkan med Ringmärkningscentralen.

<https://ringtracker.app/organisation/haparanda-sandskaer-faagelstation>

Årets besök på ett antal öar i och i närhet av Haparanda skärgårds nationalpark för boungemärkning genomfördes den 4 juli av fem personer. 139 fåglar av 7 arter ringmärktes. Ett bra år sett till individantal. Roligast där var en skrântärna från Korkea, stationens tredje märkta någonsin.

Vi har under 2024 5 återfynd av oss märkta fåglar. En skrattnås märkt som bounce 2023 på Korkea kontrollerades under hösten i Rotterdam, Holland. En under 2023 född och märkt bergfink kontrollerades under hösten i Murmansk, Ryssland. En bofink märkt 2022 återfanns död i Danmark i nov 2024. En hona större strandpipare som märktes i augusti 2016 som 2 år eller äldre kontrollerade i juni häckande och färgmärktes i Finnmark, Norge. Den var alltså minst 9 år gammal (!). En årsunge grönbena 23 juli 2024 och 3 dagar senare kontrollerades den 329 km sydost om oss, i Kuopio, Finland. Dessutom kontrollerades den 5 gånger till på samma lokal t.o.m. 2 augusti. Den hade tappat 4,3 gram i vikt, flygbränslet kan vi förmoda. Känns som udda med en inlandslokal men de kanske flyttar på bred front?

År 2006 inledde vi standardiserade häckfågelinventeringar på Haparanda Sandskär. Säsongen 2024 ställdes tyvärr denna in då inte tillräckligt antal inventerare gick att uppåda.

Ringmärkning har under 2024 demonstrerats för de som letat oss fram till oss, ca 20 personer samt för årskurs 8 från Haparanda skolor. De besökte Sandskär 10 juni där tre av oss i Sandskärsgruppen förevisade ringmärkning för ett 100-tal intresserade elever och personal. Notera att de besökare som gör dagsbesök med turbooten oftast inte hinner till oss innan stationen stänger verksamheten för dagen.

Problemet med överbetning av älgar är för närvarande inget problem. Vi är medvetna om att skälet till att inte Sandskär vuxit igen är att älgarna överbetat på samma sätt som getter och andra tamdjur skapade Sandskärs unika karaktär under den tid detta var ett aktivt fiskeläge. Att balansera naturen låter sig inte göras så enkelt men om en situation återuppstår där ett för stort antal älgar jämfört tillgängligt bete uppehåller sig på ön vintertid kan jakt vara en lösning.

Tyvärr har vi även under denna säsongen haft problem med att få en fungerande internetuppkoppling. Detta har naturligtvis försvårat vårt administrativa arbete, då div. rapporter har tvingats ske i efterhand vilket har orsakat ett dubbelarbete. Att lösa den frågan måste prioriteras före säsongen 2025. En annan fråga att jobba med är få till ett utbyte av spången som startar bakom kapellet och leder till ringmärkarboden och vidare ut på ringmärkarudden. Den börjar bli så dålig att den måste rivs eller helst bytas ut för att undvika skaderisken med halvtruten spång och uppstickande skruvar.

Joachim Grohp har representerat oss 23-24 november på Ringmärkarmötet organiserat av Ringmärkningscentralen, Naturhistoriska Riksmuseet. Rolf Lahti har representerat oss 2 december på förvaltningsrådet för Haparanda Sandskärs Nationalpark.

Vi har varit tvungna att investera i nödsändare (Garmin Inreach), stugans utrustning samt utrustning för ringmärkning vilket vi varit tvungna att ta från våra reserver. De årliga tillskotten i form av verksamhetsbidrag/sponsring räcker nätt och jämt till för löpande kostnader. Vi ser tyvärr fram emot (betydande?) kostnadsökningar så vi hoppas att främst Länsstyrelsen och Haparanda kommun betydligt kan höja sina bidrag.

På Norrbottens Ornitologiska Förenings och Sandskärsgruppen vägnar ber vi att få framföra ett stort tack till våra sponsorer/verksamhetsbidragsgivare för stödet till Haparanda Sandskär fågelstation. Utan ert stöd hade verksamheterna inte kunnat bedrivas.

En annan och helt grundläggande förutsättning för verksamheten är förstås alla de volontärer som deltar i arbetet. Även tack till stugägare på Sandskär som hjälper till med både det ena och det andra. Ingen nämnd och ingen glömd. Utan era fantastiska insatser finns ingen fågelstation – varmt tack till Er alla och – givetvis – varmt välkomna tillbaka under 2025!

/ Sandskärsgruppen gm Rolf Lahti

